

Asia: VN/15267/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaisten sijoitusten seurannasta ja lupamenettelyistä

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain tarkoitus

Kannatamme esityksen tavoitteita kansallisen turvallisuuden, huoltovarmuuden ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta. Ulkomaisten sijoitusten seuranta täydentää viranomaisten keinoja Suomen kokonaisturvallisuuden turvaamisessa.

Lain tarkoituksen toteutumiseksi sääntelyn on oltava tarkkarajaista ja oikeasuhtaista sekä perustua riskiarvioon. Suomessa toimii kasvava joukko korkean teknologian yrityksiä, joiden liiketoiminta kohdistuu pääasiassa kansainvälisille markkinoille ja joiden tuotteita tai palveluja ei käytetä merkittävässä määrin Suomen huoltovarmuuskriittisissä toiminnoissa. Erityisesti puolustussektorille nousee useita kasvuyrityksiä, joiden teknologia ja ratkaisut kiinnostavat ulkomaisia sijoittajia. Liian tulkinnanvarainen tai ylimitoitettu sääntely voi heikentää niiden rahoituksen saatavuutta ja näin suorituskykyjen kehittämistä. Siten on tärkeää, että lain tarkoituksena on myös Suomen aseman vahvistaminen houkuttelevana ja luotettavana investontikohteena.

On tärkeää, että lain tarkoitukspykälässä mainittu ennakoitavuustavoite (selkeämmän ja ennustettavamman lupaprosessin luominen) otetaan vakavasti myös lain toimeenpanossa, eikä jää vain tavoitekirjaukseksi.

2. 2 § Määritelmät

Ulkomaisen sijoittajan määritelmä, joka kattaa kaikki Suomen ulkopuolelle rekisteröidyt toimijat ilman EU/EFTA-rajasta, on merkittävä laajennus nykyiseen yritysostolakiin nähden. Näemme kuitenkin, että EU:n sisämarkkinoilta tulevat sijoittajat tulisi voida tarkastella kevyemmällä menettelyllä. Pidämme tärkeänä, että lain soveltamisessa huomioidaan EU:n sisämarkkinoiden toimivuus sekä eurooppalaisten investointien merkitys suomalaisen teknologiateollisuuden kasvulle,

tutkimukselle ja innovaatioille. Näemme, että riskiperusteinen lähestymistapa olisi tarkoituksenmukaisempi kuin kaikkia Suomen ulkopuolisia sijoittajia samalla tavalla kohteleva menettely.

On perusteltua, ettei ulkomaisena sijoituksena lähtökohtaisesti pidettäisi konsernin sisäisiä yritysjärjestelyjä, jos niissä ei tapahdu sijoittajan tai tosiasiallista vaikutusvaltaa käyttävän tahon muutosta.

3. 3 § Seurannan kohteet

Seurannan kohteet on esityksessä määritelty toisaalta tarkemmin (3 § mom 1, 1-3), mutta toisaalta hieman epätarkasti (3 § mom 1, 4, 6-8). Korostamme, että seurannan kohteiden tulee olla tarkkarajaisia ja riskiperusteisia. Nykyinen ehdotus jättää yrityksille ja sijoittajille merkittävän epävarmuuden siitä, milloin investointi tai yritysjärjestely tosiasiallisesti kuuluu lupamenettelyn piiriin. Tämä voi heikentää investointien ennakoitavuutta ja lisätä yritysjärjestelyihin liittyvää sääntelyriskiä. Peräänkuulutamme tarkempaa määrittelyä näihin kohtiin hallituksen esityksen perusteissa.

Liian laaja soveltamisala voi johtaa tilanteeseen, jossa myös kansainvälisesti toimivat kasvuyritykset joutuvat saman lupamenettelyn piiriin kuin aidosti kansallisen turvallisuuden kannalta kriittiset toimijat. Tämä voi heikentää suomalaisten teknologiayritysten mahdollisuuksia hankkia kansainvälistä rahoitusta, toteuttaa strategisia yritysjärjestelyjä sekä kilpailla globaaleilla markkinoilla ilman vastaavaa turvallisuushyötyä.

4. 4 § Uutta liiketoimintaa luovat sijoitukset seurannan kohteina

Uutta liiketoimintaa luovien greenfield-sijoitusten tuominen seurannan piiriin on merkittävä laajennus nykytilaan.

Puolustusmateriaaliala elää voimakasta murroskautta. Alan kansainvälisyys ja ristiinomistajuus kasvaa. Myös EU-ohjelmilla houkutellaan yrityksiä investoimaan muihin jäsenmaihiin. Kolmansien maiden suuryritykset etsivät lisäkapasiteettia investoimalla tuotantoon EU-maissa. Tämä kaikki tapahtuu suurella kiireellä ja edellyttää nopeaa toimintaa myös viranomaisilta.

Suomen tulee kyetä näyttäytymään mielekkäänä, tehokkaana ja turvallisena sijoitusympäristönä puolustusteknologian toimittajille. Greenfield- sijoitusten lupamenettelyiden on oltava ennakoitavia ja nopeita, jotta ne houkuttelevat sijoituksia Suomeen.

5. 5 § Luvan hakeminen

Kiinnitämme huomiota luvan hakemisen ajoitukseen. Pidämme tärkeänä, että lupaa voidaan hakea riittävän varhaisessa vaiheessa, sillä erityisesti puolustussektorin investoinnit vaativat paljon aikaa ja neuvotteluja myös valtionhallinnon kanssa.

Huomautamme, että koko lupatoiminnan edellytyksenä on riittävät viranomaisresurssit ja nopea luvitustoiminta.

6. 6 § Omistusosuuksien tarkastelupisteet

-

7. 7 § Ääniosuuden laskeminen osakeyhtiössä

-

8. 8 § Lupamenettely ja lupaviranomaiset

Esitetty kaksivaiheinen lupamenettely, jossa Huoltovarmuuskeskus vastaa ensimmäistä vaiheesta ja työ- ja elinkeinoministeriö toisesta vaiheesta on lähtökohtaisesti toimiva ratkaisu. Uskomme, että sen myötä yrityksen ja toiminnan kriittisyyden määrittely kyetään ratkaisemaan tehokkaimmin.

Puolustusteollisuuden yrityskaupoissa aikataulu on monesti kiireinen. Suomen käsittelyajat eivät voi olla muita maita pidempiä, sillä silloin niistä voi kehkeytyä kilpailuhaaste. Lupamenettelyn on oltava esitettyä nopeampi ja menettelynä ennakoitavissa. Viranomaisten eri roolit on oltava selkeät ja yrityksiä tulee kyetä ohjeistamaan lupamenettelyssä myös englannin kielellä. Tämä edellyttää riittäviä henkilöresursseja lupaviranomaisiin. Ilman riittäviä resursseja ja tehokkaita menettelyjä lupamenettelystä voi muodostua investointien ja rahoituskierron pullonkaula.

Esitämme, että myös toiselle käsittelyvaiheelle asetetaan selkeä lakisääteinen määräaika.

9. 9 § Ehtojen asettaminen

-

10. 10 § Asian raukeaminen

-

11. 11 § Poikkeus luvan hakemisvelvollisuudesta

-

12. 12 § Luvan myöntämättä jättäminen

-

13. 13 § Lupaviranomaisten tiedonsaantioikeudet

-

14. 14 § Tietojenantovelvollisuus

Yritysten tietojenantovelvollisuus on laaja ja tietoaaineisto koskisi varmasti kanallisen turvallisuuden kannalta merkittävää tietoa. Viranomaisten tulee siten käsitellä yritysten antamaan tietoa kuten se käsittelee omaa turvaluokiteltua aineistoaan.

15. 15 § Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen viranomaiselle

Luovuttaessaan yritysten tietoja muille jäsenvaltioille tai EU:lle, tulee viranomaisten määritellä yrityksen tietoaaineisto viranomaisen turvaluokitelluksi aineistoksi. Vain silloin vastaanottava viranomainen käsittelee tietoaaineistoa sen edellyttämällä tavalla.

16. 16 § Lain kiertäminen

-

17. 17 § Menettely lain laiminlyönnin tapahtuessa

-

18. 18 § Uhkasakko

-

19. 19 § Seuraamusmaksu

Tuemme Pääomasijoittajat ry:n lausuntoa siinä, että seuraamusmaksun tulee olla oikeasuhtainen ja ennakoitava. Koska ulkomaisen sijoittajan määritelmä ja seurannan kohteet ovat laajat ja osin tulkinnanvaraiset, sijoittaja voi vilpittömässä mielessä olla perustellusti epävarma siitä, edellyttääkö sijoitus lupaa. Tällaisissa tilanteissa seuraamusmaksun määrääminen ei olisi kohtuullista.

Niin ikään tuemme Pääomasijoittajat ry:n näkemystä siitä, että mahdollisuutta jättää seuraamusmaksu määräämättä sovelletaan aidosti tilanteissa, joissa menettely on vähäinen, maksun määrääminen olisi perusteetonta tai sijoittaja on oma-aloitteisesti korjannut laiminlyöntinsä.

Seuraamusmaksun enimmäismäärä (jopa 10 prosenttia maailmanlaajuisesta vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta) on erittäin merkittävä. Oikeasuhteisuusperiaatteen soveltaminen on tässä yhteydessä ensiarvoisen tärkeää. Investointinäkökulmasta liian ankara tai epäselvä seuraamusjärjestelmä voi lisätä riskiarviointia ja heikentää Suomen houkuttelevuutta investointikohteena.

20. 20 § Seuraamusmaksun määrääminen

Asianomaisille on varmistettava asianmukainen kuuleminen sekä mahdollisuus lisäselvitysten antamiseen ennen seuraamusmaksun määräämistä. Tahattoman tai tulkinnanvaraisen soveltamisalan tilanteissa maksun tulisi olla merkittävästi alempi.

21. 21 § Seuraamusmaksulautakunta

-

22. 22 § Seuraamusmaksun määrän kokonaisarviointi

Korkean teknologian alalla syntyy ja toimii runsas määrä kasvuyrityksiä. Valitettavasti niillä ei välttämättä ole tietoa nyt esitetystä laista tai voimassa olevasta laista. Siten korostamme, että ensikertalaisen ja tahattoman laiminlyönnin tilanteessa seurausmaksun tulisi olla merkittävästi alempi.

23. 23 § Seuraamusmaksun määrä

-

24. 24 § Seuraamusmaksun täytäntöönpano

-

25. 5 luku Erinäiset säännökset

Lain suunniteltu voimaantuloajankohta edellyttää riittäviä valmiuksia ja resursseja viranomaille. Huomautamme, että yrityksille on tarjottava selkeä neuvonta uuden lain soveltamisalasta ja menetelmistä.

26. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

-

27. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry edustaa Suomessa toimivaa puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuutta. Nykyinen yritysolaki koskee jo suurinta osaa PIA:n jäsenistöä. Uudessa lakiesityksessä kiinnitämme siten huomiota lainsäädännön selkeyteen, ennakoitavuuteen, oikeasuhtaisuuteen sekä viranomaisten resurssien riittävyyteen.

Puolustus-, ilmailu-, avaruus ja turvallisuusteknologian kehittäminen ja tuotanto kaipaa pääomia ja kansainvälisiä rahoittajia/omistajia. Kyvykkyyksien kehittämiseen voi olla haasteellista löytää rahoitusta vain kotimaasta. Siten on tärkeää, että ulkomaisten sijoitusten kohdistuminen Suomeen on prosessiltaan mahdollisimman yksinkertainen ja ennakoitava. Hankaloiteta tarpeettomasti. Suomalaiset yritykset kilpailevat sijoittajista ja rahoittajista muiden korkean teknologian maiden kanssa.

Yrityksiä tulee neuvoa lain soveltamisalasta ja menetelmistä aktiivisesti. Suuri osa suomalaisista teknologiayrityksistä on PK-yrityksiä, joilla ei ole juridista erityisosaamista asiassa.

Karanko Tuija
Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry